List 35. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 29. avgusta 1876.

Obseg: Severnoamerikanski sovražnik krompirja že v Evropi! — O Ljubljanskega barja osuševanji. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Postava in službeno navodílo za c. kr. žandarstvo v našem cesarstvu. (Dal.) — Matice slovanske kalijo javni red in mir. — Mnogovrstne novice. — Tri dni na Koroškem. — Mati ga izdá. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvarí.

Severnoamerikanski sovražnik krompirja že v Evropi!

Ravnokar je kmetijskim družbam od c. kr. ministerstva za kmetijstvo došel dopis, naj razglasijo po časnikih, da je krompirjev žužek, „koloradovec“ imenovan, se iz Amerike na ladijah čez morje pritepel v Nemčijo in Švedsko, kjer je na več posestvih ves krompir pokončal. Vlada Avstrijska je tedaj ostro ponovila prepoved vvaževanja krompirja in druzih sumljivih stvarí iz severne Amerike, in naroča zdaj kmetovalcem pazljivim biti, da ne dobimo novega tujega sovražnika v naše dežele. „Novice“ so ta mrčes popisale in v podobi prinesle v svojem 27. listu.

O Ljubljanskega barja osuševanji. *)

Uže nad sto let se posvetujejo in spisavajo črteže, kako bi se Ljubljansko barjè **) ali močvirje osušilo, da bi se potem dalo obdelovati. Za razna početja v to namero se je potrošilo malo ne ravnih milijon goljdinarjev; a danes, ko je minolo 100 let, ne moremo drugače reči, nego to, da Ljubljansko barje še zdaj ni osušeno, kajti 36 ur naj zdržema dežuje, pa voda zalije najboljše njive in travnike ter prežene ljudí iz hiš; s prosta rečeno, vsaka povódenj ozbiljno pretí, vse do hámeta uničiti naseljencem, katere je na močvir privabilo nekoliko uspešnega osuševalnega truda poslednjih 60 let. Povedati je, da se nikakor ne morejo osušena imenovati zemljišča takošna, katera vsak večji dež prepláví, nego samo ona, katerih nikdar ne zalije povodenj. Odtoka spodnje mokrote zdaj k osuševanju niti prištevati ne mislimo.

Kakor povsod in vselej po obdelanih zemljah, tako se je ob osuševanji tudi pri nas menilo v začetku, da je treba vodi vsako zapréko iz Ljubljanice umakniti. Za tega delj se je v strugi sredi Ljubljanice povéčal odtočni prostor in razstreljali so skale v Kodeljevem prekopu, a samo do fabrike za koce pri Udmatu. — zakaj ne tudi še dalje, tega pusta močvirska pamet ne more nikakor z lepa razumeti — s prosta rečeno, pohvalna delavnost se je gibala, da bi se izboljšala zemljišča Ljubljanskega močvirja. A vsa ta dela, kakor hočemo razbistriti pozneje, niso pokazala toliko vspeha, kolikor se ga je bilo nadejati, in mislili smo sploh, da je delo po 1865. letu prestalo (nehalo) samo zato, da bi se malo počakalo in pazilo na to, koliko je ta stvar pomogla ali ne pomogla, ter da bi se kaki najdeni nedostatki (pomanjkljivosti) do dobrega odpravili z novci, kar je še gotovih v to namero.

Že prvo leto potem, to je, 1869. leta, razodela je nam jesenska povodenj, da imamo od vseh dozdanjih osuševalnih početij mnogo skopejšo korist, nego so jo obetali računi, ter da je treba stopiti še obilo korakov dalje, predno dospéjemo tje, kamor nam oko hrepeneče meri; zato smo komaj čakali, kakošno novo delo pride zdaj na vrsto. Pripovedovalo se je namreč, da zopet nameravajo popraviti Grubarjev, zeló pomanjkljivo zdelani vodotoč; da Ljubljanici od ustja Grubarjevega vodotoča do Kodeljevega prekopa mislijo ponižati strugo, in skale razstreliti od Kodeljevega prekopa do Fužin. — Al vsega tega ni bilo nič. Iz Kodeljevega prekopa se skale niso iztrebile, a pač so se dajale privolitve takim napravam, ki vodi branijo odtekati. Struga se še zdaj Ljubljanici stesnjuje z novim nabrežnim zidovjem in s cestnimi smetmí; ob šiji (škarpi) Grubarjevega vodotoča je do tâl nasajeno visoko drevje in vrbovje, rekel bi zato, da se za njim skriva slaba naredba; s prosta, počelo in storilo se je vse, kar se je môglo, da bi se vspeh vzel napravam, katere so se močvirju na korist godile celih 100 let.

Naposled so ukrenili, Cornov vodotoč podaljšati, da bi se moglo obdelovanje pričeti tudi po nizkem svetu onega barja, kar ga imajo Gorice in Belke, sploh po

*) Ta sestavek smo prejeli iz rók možá, ki vse razmere, vse dobrote pa tudi vse britkosti in težave močvirja temeljito pozná, in ga je spisal „sine ira“ le na korist dobri stvari. Z ozirom na to, da imamo pričakovati nove postave za obdelovanje tega velikanskega zemljišča, ki pomoči deželnega zastopa potrebuje ravno tako živo kakor pomoči deželne vlade, zato o natisu tega članka javno izrekamo željo, naj bi gospodje, ki imajo besedo o tej zadevi bodi-si pri c. kr. deželni vladi, deželnem zboru in mestnem odboru, ne prezrli tega sestavka, ampak ga vrednega spoznali svojih študij ter jih kjer koli in kakor koli na korist važni stvari objavili. Vred.

**) Poleg besede: močvir, močvirje imamo Slovenci tudi besedo: bára, barjè (sumpf, morast). Beseda barjè Ižancem še zdaj obče rabi, na levem bregu Ljubljanice pa močvirje imenujejo mah, ker zgornja plast močvirja, ki se požiga, je mah. Pis.

vsem, ob levem bregu Ljubljane ležečem starem (prvotnem) barji. Da tega početja črtež nekoliko lažej presódimo, treba malo glôblje premisliti, kakošen svét in kakošna tla ima barje.

Ljubljanski močvir je prava jezerska globánja, objeta z gorami in hribi; samo v severnozapadno stran je svet tako nizek, da si je tod voda siloma cesto predrla iz močvirske globánje do posavske ravníne. Ker je Ljubljanica bila pretesna, da bi tudi ob večjem deževji brez nobenega zadržka dajala odtoč, zaradi tega je bilo hrib Golovec prekopati. To delo se je pozneje mnogo popravljalo; zadnji popravek je bil 1863. leta dovršen.

(Konec prihodnjič.)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca avgusta.

Dné Leta

19. 1769. je cesar Jožef II. oral na polji kmeta J. Novotni-ja pri Raušnic-Višavi na Moravskem. Plug, s katerim je cesar oral, se nahaja še zdaj v muzeji c. kr. kmetijske družbe v Brni.

19. 1780. je pod cesarjem Jožefom II. bila oklicana postava za rejo kónj.

19. 1822. se je začela trgatev na Francoskem, ki je bila ena najzgodnejih tega stoletja.

19. 1850. se je ustanovila prva kmetijska šola v Rabin-Libijecu na Českem.

21. 1791. je prva dalija, navadno zdaj georgina imenovana, cvetela v botaniškem vrtu v Madridu, kamor je bila iz Mehike prinešena.

25. 1835. se je odprla kmetijska šola v Lichtenhofu pri Norimberku; ona se je začela iz neke šole za uboge in se pod Weidenkellerjem sama brez podpore vzdržala.

25. 1864. je bil nenavaden mraz, ki je v več deželah trto pokončal; pri Hiršeku (?) na Štajarskem je zmrznil kmet z dvema sinovoma.

(Dalje prihodnjič.)

Nove postave.

Postava in službeno navodílo za c. k. žandarstvo v našem cesarstvu.

Posebni propisi o tem, kako vêsti se žandarjem.

(Dalje.)

Kedar se sumni, da je bilo kako dete usmrteno, treba je poleg drugega pozvedovati še to, je li bilo živo rojeno.

Pri telesnih poškodbah naj žandar naznani, je li najdene telesne poškodbe ali pokvare na zdravji same za-se ali po njih vkupni moči šteti za lahke, težke ali življenju nevarne, po tem s katerimi pomočki ali s kakim orodjem in kako so bile prizadjane.

Kedar žandar zateče ponarejavca ali pačitelja (prenarejevavca) javnih upnih (kreditnih) listov, naj s falsifikati vred vse pri kaznjivem djanji rabljeno orodje, vso tvarino in druge reči zaseže ter pristojnemu sodišču oddá.

Pri zažigu je zlasti pozvedeti, kako je bilo zažgano, ali se je v to rabilo kako netilo in katero; dalje, kje in kdaj je bil ogenj podtaknjen, podnevi ali ponoči, in ali se je to zgodilo v takih okolnostih, da je iz tega res na tuji lasti požar vnel se ali vsaj vstala nevarnost požara, ali da je življenje kakega človeka v nevarnost prišlo, in ali bi se bil ogenj, enkrat vnevši se, lahko razširil; naposled je pozvedeti, ako se je požar res vnel, kolika je škoda, katero je storil.

Pri hudodelstvih ali pregreškib, s katerimi je kako drugače nego se je tu omenilo, bilo življenje ali imenje poškodovano ali v nevarnost pripravljeno, pozvedeti je po ogledu sosebno, kakošna sila ali zvijača se je rabila, s kakimi pomočki ali kakim orodjem se je delalo, in koliko se je storilo ali namerjalo storiti škode in koliko je odtod poškodovancu dobička odšlo, ali kolika je bila nevarnost za življenje, zdravje ali telesno varnost ljudí in za tujo svojino ali last.

Hiša, to je stanišče in druge k hišnemu gospodarstvu spadajoče prostornine smejo se samo tedaj raziskavati, kedar biva utrjen sum, da se v njih skriva hudodelstva ali pregreška sumen človek, ali da se tam nahajajo take reči, katere v roke dobiti ali ogledati utegne biti važno za neko preiskavo. Drugo veljá za osebe pod policijski nadzor djane, pri katerih je v namenu policijskega nadzora vsak čas hišna ali osebna raziskava dopuščena.

Takim, o katerih je — kakor se je prej reklo — močno verjetno, da imajo takošnih rečí, ali kateri so kacega hudodelstva ali pregreška sumni, po tem slaboglasnim ali pod policijski nadzor djanim lahko se razišče tudi oseba in obleka.

Praviloma sme se raziskavati samo vsled sodniškega z razlogi podprtega povelja. — To povelje je dotičniku pri tej priči ali vsaj v prvih 24 urah po tem vročiti. V dvornem poslopji sme se raziskava še le po tem početi, ko se je to na znanje dalo tistim, katerim je hišni nadzor izročen.

Kedar je hišno raziskovanje opravljati v vojaškem ali takem poslopji, v katerem biva vojaščina (vojno pomorstvo ali deželna bramba), naj se to naznani poveljniku in privzame vojaška oseba, katero on pridodá.

V namen kazenskega pravosodja smejo, kedar je nevarnost v odlogu, varnostni organi tudi brez sodniškega povelja samooblastno raziskovati hišo, kedar ide za človeka, zoper katerega je že izdano privodno ali zaporno povelje, ali če je človek bil pri samem (gorkem) djanji prijet, ali če ga javna potira ali javna govorica stavi v sum kaznjivega djanja, ali če ga zatekó, da ima take rečí, ki kažejo na deležnost tacega djanja.

Dotičniku je, ako zahteva, precej ali vsaj v prvih 24 urah po tem vročiti list potrjujoč hišno raziskovanje s pristavljenimi vzroki, za kaj se je to zgodilo.

Hiše in osebe naj se vselej tako raziskujejo, da ne bode nobenega nepotrebnega hrupa, da se dotični ljudje ne nadlegujejo ali motijo čez neogibno potrebo; tudi je, kolikor je moči, varovati jim dobro ime in zasebne skrivnosti, ki niso v nikaki zvezi s predmetom preiskovanja, in paziti z največjo skrbnostjo, da se v vsem spodobno in pristojno dela.

Imetnika prostorine, katera se hoče raziskati, povabiti je, da bode pri raziskovanji; če mu kaka ovira brani ali če ga ni domá, mora se k temu povabiti odrasel ud njegove rodovine, ali če tacega ni, kdo domačih ali kak sosed.

Vrhi tega naj žandar, kateri se sam ob sebi hišnega raziskovanja loti, s seboj vzame enega izmed udov županstva ali vsaj enega občinskega služabnika, ter dela s potrebno opreznostjo (previdnostjo) tako za svojo osebo, kakor za zvršilo uradnega djanja, zlasti kedar mu je stopiti v stanišče zloglasnih ljudí.

Pri raziskovanji papirjev je skrbeti za to, da za

njih vsebino ne zvedó taki ljudjé, kateri nimajo nobene pravice do tega.

Ako ta, kateri ima papirje, ne dopušča raziskovati jih, to jih je zapečatene izročiti sodišču. Zapečatenih pisem ali listov itd. odpirati žandarju ne pristojí.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Matice slovanske kalijo javni red in mir!

Kako neprijazno se proti nam Slovanom ravná v Avstriji takraj in unkraj Litave, to dokazujejo dogodbe tù in tam. Nedavno je bila nedolžna Matica slovenska v Slovakiji prepovedana samo zato, ker je bila gospodstvu Magjarskemu trn v peti. Pretekli mesec pa so doživeli Slovani v Avstrijski Šleziji enako britko dogodbo samo zato, da bi Slovani s slovanskimi knjigami, omiki in prosveti naroda namenjenimi, miru ne kalili peščici Nemcev v Opavi. Človek bi ne verjel, da je kaj tacega mogoče leta 1876. v dobi, ki se imenuje ustavna in ravnopravna, ko bi pred očmi ne imel avtentičnega dokumenta vladnega.

Povejmo zdaj v dokaz tega, kar smo rekli, dogodbo iz Šlezije po poročilu časnika „Politik“.

23. julija t. l. je množica rodoljubov iz Opave in okolice njene c. kr. deželni vladi naznanila, da hoče osnovati družbo pod naslovom „Matica Opavska“, in ji je predložila pravila, katerih §. 1. se glasi na to, da je namen Matičin širiti prosveto in omiko med narodom slovanskim v Šleziji, v politiko pa se nikakor utikati.

16. dne t. m. pod številko 6120 pa je na to vlogo osnovalnemu odboru došel v nemškem jeziku tako-le se glaseči dopis c. kr. deželne Šlezke vlade:

„Ludovik Ohrana, župnik v Štibrovicah, in družniki so z vlogo 22. julija t. l. le-sem naznanili, da nameravajo ustanoviti družbo pod naslovom „Matica Opavska“. Po predloženih pravilih ima to društvo namen, med čehoslovanskim narodom širiti omiko in prosveto. Ker pa ta namen s sedežem društva v glavnem mestu Šlezije, kjer biva mnogo Nemcev, bi moral mir begati in javni red kaliti, zato se mi vzvidi o smislu §. 6. postave družbene od 15. novembra 1867. (drž. zak. štev. 134) prepovedati društvo. Zoper to prepoved stojí odboru o 60 dneh pritožba do sl. c. kr. ministerstva notranjih oprav odprta.“

V Opavi 8. avgusta 1876.

Za c. k. deželnega predsednika:
Stelwag l. r.

Tako se glasí prepoved strogo znanstvenega društva, ki na čelo svojim pravilom stavi zagotovilo, da se nikakor utikalo ne bode v politiko. Prepoved ta ne potrebuje nobenega komentara. Le radovedni čakamo rešitve ministerstva, ali mu bode mogoče §. 6. navedene družbene postave tako tolmačiti, kakor jo tolmači c. k. dežel. predsednika namestnik Opavski. Žalostna majka Slava!

Mnogovrstne novice.

* *Mnogo Dunajskih hišnih gospodarjev je tako zadolženih*, da so njih hiše pod sekvester djane. Časnik „N. W. Tagbl.“ pripoveduje o tem zanimive rečí, med katerimi to, da je na Dunaji 538 hiš sekvestriranih. Bralcem, ki ne vedó, kaj pomeni sekvester, naj povemo to-le: Če hišni gospodar zeló visokega hišnega davka in pa 5% dohodkinega davka plačati ne more, ga davkarija najprej opominja na plačilo; če na opomin ne plača, ga eksekvira; če eksekucija nima zadostnega vspeha, pride zadnji opomin z zažuganjem sekvestra, kateri v tem obstojí, da hišni gospodar ne more od hišnih prebivalcev nobene gostaščine pobirati, davkarija vse pobere, hišni gospodar postane po takem le po imenu hišnik. Iz tega je razvidno, da gospodar sekvestru skuša izogniti se, dokler le nekoliko davka plačati zamore. Ker se šteje na Dunaji okoli 11.000 hiš, utegne kdo ugovarjati, da 538 sekvestriranih hiš ni ravno veliko; al če se pomisli, da pred letom 1873. ni bilo več kakor 50 hiš pod sekvestrom, je pač zdaj 538 sekvestriranih ogromno število, ki kaže denarni polom in nezmožnost davke plačevati povsod.

* *Blaznih (norih) ljudí je povsod čedalje več. Tako* tudi na Dunaji. Norišnica Dunajska v preteklih 30 letih ni nikoli štela toliko blaznih, kakor 9. dne t. m., ko jih je imela 576, prostora pa le za 450. V isti razmeri ste tudi norišnici v Klosterneuburgu in Ibsu nakopičeni.

Zabavno berilo.

Tri dni na Koroškem.

(O priliki Janežičeve svečanosti.)

(Dalje.)

Solnce hudo pripeka, ko dospemo na vrt pred Janežičevo hišo, ki je v polokrogu obdan z mizami in klopmí za goste pripravljenimi. Vrt je že skoro poln ljudí, posebno ženskega spôla s črnimi klobuki in v temni obleki. Naj mi Koroške Slovenke ne zamerijo, če povem, da mi je belo-svitla in pisana obleka naših Kranjic bolj všeč, kakor taka črnikasta ali siva krila Korošic.

Slavnosti razkritja spominka ne bom popisoval, ker bilo je o njem že poročano. Le toliko naj omenim, da so pevci Ljubljanski in Sokoli dali slovesnosti pravi relif, ker bi se brez njih bila morda bolj tiho vršila.

Po slovesnosti se je pričelo razveseljevanje, k čemur ste dve glasbeni bandi izdatno pomagali. Prosti narod je jel vrtiti se ali pa gledati ples, „gospôda“ pa je posedla po šotorih in se jela po svoje zabavati. Pričele so se zdravice in napitnice, tudi nekateri, ki nam dozdaj še niso pokazali svoje govorniške žile, so porabili priliko in govorili — — kar so vedeli in znali. Goljuf, kdor več ponuja, nego ima! Priprosti narod, ki je izprva obsul sedišče gospode v gostih rajdah, je pa, ko je začel novi jezik v govorih peti, polagoma jel seliti se proti plesišču in tako je bila družba govornikov in njihovih gosposkih poslušalcev kmalu sama; narod se dalje ni brigal za-njo. Meni in več drugim pa se je zdelo, da ni bilo po vse prav to, da je gospoda ali „inteligenca“ mislila le na-se, na narod pa se ne ozirala. Če hoče pokaditi sama sebe, ima zato prilike dovolj na drugih krajih; mi se dobro poznamo, vsak vé, kaj je kdo in kaj zasluži; čemu tedaj le medsebojno kadílo o tem, ko zbrano ljudstvo pričakuje kacega nagovora do njega, kakega vzajemnega razveseljevanja itd. Potem se pa jezite, če vas ljudstvo ne posluša takrat, kedar ga potrebujete.

Ob šestih zvečer odrine veči del gostov, posebno Ljubljančanov, proti domu. Kar jih ostane, se razveseljujejo še dalje s petjem in pogovorom; nekateri pa, premagani po hudem zaspancu, ker prejšnjo noč niso očesa zatisnili, poiščejo ležišča, bodi si na postelji, mrvi ali slami, ker izbirati se ni posebno dalo, bilo je vse dobro. Tudi jaz ne morem biti več po koncu in se podam k županu v Št. Jakobu, pri katerem me je po

vljudnosti gosp. prof. Borštnerja čakala postelja. Zaspal sem, kakor da bi me bil kdo pobil.

Na programu druzega dne bila je vožnja s parobrodom po Vrbskem jezeru v Celovec. Po skrbi odbora so nas zopet vozovi privlekli do Vrbe. Vreme je bilo krasno, čeravno smo si želeli malo manj solnca. Ko smo se v prijetni tik jezera stoječi gostilnici nekoliko okrepčali, prisopiha lični parobrod, morda za kakih 80 oseb pripravljen; po previdnosti odbora je bil ta dan po večem za nas najet, cena za polovico (na 40 kr.) znižana. Tedaj smo se izvzemši par drugih spravili sami Slovenci na-nj in koj odrinili. Ko parobrod zapiska, zadoní iz grlov naših pevcev mogočna pesem „V boj“, ki se razlega daleč po obrežji jezera. Parobrod ob bregovih jezera na več krajih postojí. Vožnja po jezeru samem traja kaki dve uri. Vročina je bila zeló huda, a vendar je tu pa tam potegnil hladen veter. Čas smo si preganjali s šalami, pogovori, ogledovanjem bregov in petjem, ker je bil pevski zbor še dovolj močan.

Židane volje pripeljemo se do konca jezera, kjer se prične prekop (kanal) proti Celovcu. Tu nas pozdravi pok možnarjev, ob bregu se pokažejo ljudje — Dunajski pevci, ki so te dni v Celovcu bili — in nemško petje, klici „hoch“ nam doné od več krajev, spremljanji z mahanjem klobukov in robcev. Naši pevci odgovarjajo s slovenskim petjem, vsi mi pa z „živio“ in „slava“. To je bil pozdrav pevcev pevcem brez razločka narodnosti. Lep izgled našim nemčurskim zagrizencem, ki s Slovanom vred črtijo vse, kar se ga dotika in drži.

Poldne je že odzvonilo, ko stopimo na suho v Celovcu. Tu nas čaka več tovaršev, ki so se bili že pred nami po železnici v mesto pripeljali. Ž njimi vred se napotimo v mesto. A kaj vraga! Smo li še v Avstriji? Ne, kajti dolge zastave, viseče od streh skoro do tal, nam kažejo, da smo v Nemčiji kje, celó v Prusiji. Radovedni in osupnjeni poprašujemo, kaj je napotilo Celovčane k temu, da so obesili te dolge črno-rumeno-bele in belo-črne rjuhe raz oken in streh, in zvemo, da se je to ošemljenje mesta zgodilo na čast Dunajskim pevcem, ki so prišli za par dni sem v goste. „To pa vsaj po naših mislih ni dogodba politične pomenljivosti“, si mislimo, kako li, da se porabi za veliko-nemško in prusko demonstracijo!“ — Al kaj pomaga vse poprševanje, ne pojasni nam te čudne prikazni nihče. Spomnimo pa se, da je deželna vlada Kranjska, ko je zvedela, da se misli Janežičeve svečanosti vdeležiti „Sokol“ in pevsko društvo čitalnice Ljubljanske ter več drugih častilcev slavnega slovničarja, opozorila deželno vlado Koroško na to in da je zadnja — menda po migljeji prve — podvizala se prepovedati nam vsakovrstne društvene zastave; zato menda je vihrala na Janežíčevem vrtu raz vrha hruške edina — Avstrijska. Te čudne reči si ne moremo prav raztolmačiti, pomirimo pa se, ko nam pride na misel pravljica o dvojni meri v Avstriji. Morda bi tudi nam ne bili prepovedali zastav, ko bi bili obljubili, da ne bomo imeli slovenskih, ampak — — druge. (Dal. prih.)

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

VI.

Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Trgovec gre, jaz pa si naglo sestavim površno podobo dogodbe in načrt, po katerem se mi je ravnati. Ker je tu vse na tem ležeče, da se zasači ne le goljufica, timveč tudi dobí pri nji še denarja kolikor mogoče, je treba hitro ravnati. Goljufica je gotovo peljala se naravnost z mesta in ker je imela dan in noč časa, mora gotovo že daleč biti. Prvo sledenje za njo spada v mestne policije področje, zato grem tudi jaz naglo h komisarju, da se zmeniva, kaj storiti. Pri njem zvem, da je razposlal mestne stražnike sledit za kočijo, sam pa se podá z mano vred v Komarjevo štacuno izpraševat ljudí, ki so videli kočijo in konje. Kočija je bila zeló elegantna, konja rujavca, to je bilo vse, kar sva zvedela; o strežaju in kočijažu sva zvedela, da je prvi že bolj pri letih, zadnji pa srednje starosti. O goljufici je bil popis le površen, ker se razen starega Komarja ni nihče za-njo zmenil. Po teh plitvih poizvedbah sestaviva kolikor mogoče natančen popis in prvo, kar moreva storiti, je to, da telegrafirava na vse kraje, kolikor jih je ob železnici in kamor telegraf drži, povelje, prijeti vsako teh treh oseb in vstaviti kočijo, kjer bi se prikazala. Da to ne bo pri tako navihani goljufici nič pomagalo, tega sem bil že naprej prepričan; vendar zgoditi se je moralo.

Že čez uro časa prideta dva poslanih mestnih stražnikov, katere je obljuba Komarjeva bolj spodbodla, ko ukaz komisarjev, in naznanita, da se je popisana kočija s kočijažem in strežajem peljala prejšnji dan popoldne ob štirih na severnem kraju po cesti tik železnice iz mesta; to vesta od pobiralca cestnine, kateremu je strežaj plačal cestnino; vendar jima ni vedel povedati, je li bil kdo v kočiji, ker je bila z zagrinjali zaprta. Posestvo baroninje N. je proti jugu, tedaj je jasno, da baroninja ni bila goljufica.

Prvi sled je najden, zato brž vnovič telegrafiram do vseh žandarskih straž ob tej cesti, naj se spravijo na noge. Ko je bilo to vse storjeno, jamem premišljevati, kaj bi mi bilo vspešno pri preiskavi. Velike važnosti je zvedeti človeka, ki je pravo srečko pri glavni banki v L. izdal in prejel zá-njo denar. Zato pišem tamošnji sodniji, da naj po njem poprašuje in ga prime, če bi njegovi odgovori bili kaj sumljivi. Čez tri dni dobim odgovor, da človeka ni več tu, a da je imé njegovo P. in da je v tem mestu trgovec ter odpeljal se že proti domu, kakor je rekel v gostilni, kjer je prenočil. Pošljem tedaj po-nj in čez pol ure stojí pred mano.

„Vi ste zadeli prvo dobitko in šli po denar v L.?“ ga nagovorim po prvih vprašanjih.

„Da“, mi odgovorí mirno, „šel sem denarja iskat, ker sem vedel, da ga tam prej dobim, ko pri g. Komarju, kjer sem kupil srečko.“

„Ali se vam je tako mudilo zá-nj?“

„Gospod, mudilo se mi je tako, da nisem mogel čakati. Ves zadolžen bi bil moral napovedati konkurs, ker nisem bil v stanu plačati. Sreča mi je naklonila dobitek in zdaj je rešeno premoženje in imé trgovine moje. Lahko sprevidite, da se mi je za denar mudilo, toraj sem rad pustil banki nekoliko procentov, da sem le rešen iz zadreg.“

„Ali ste komu pravili, da ste zadeli v tej loteriji?“

„Ne živi duši.“

„Ali tudi srečke svoje niste nikomur pokazali?“

Trgovec premišljuje. „Ne da bi vedel“, pravi slednjič, „ker sem kupivši zaprl jo v svojo kaso.“

„Je bil kdo nazoč v prodajalnici gosp. Komarja, ko ste jo vi kupili?“

„Spominjam se, da je nekdo bil. Da, bil je! Tudi on je kupil srečko in — da — še celó menjala sva za-nji, ker je trdil, da utegne to komu izmed naju srečno biti. Jaz nisem babjeverec, zato sem dovolil v menjavo in — to je bila vendar-le moja sreča, sicer bi bil on zadel glavni dobitek.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 26. avg. — Volere è potere! To je spet pokazal 24. dne t. m. pri sv. Ignaciji naš „Slavec“. Jez hodim že več ko 30 let redno po Goriških cerkvah in sem že marsikaj lepega, pa tudi dokaj nepristojnega peti in gosti slišal, ali take priprosto-velikanske maše, kakor v četrtek, se ne spominjam. Da mi je pa vtis te maše tako ugoden, izvira od tod, ker je kompozicija skoz in skoz resnično cerkvena, resnobna, tekstu primerna, pa vendar ne preveč monotonna; ker so gladko, ubrano petje spremljale same orgle (brez orhestra), in še te — ne kričeče. Pevcev je bil natlačen kor — blizo 100 jih je moralo biti — ali določno slišati je bilo kakih 20—30 glasov, kateri so z zanimivimi prestopi in s krasnimi „crescendo“ in „forte“ poslušalca res prijetno pretresali. Veleeffekten je bil na pr. passus „unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam“ in mnogo, mnogo druzih. Vlogi ste bili: „graduale“ Riharjev „O quam suavis est, Domine, spiritus tuus“ in za „darovanje“ Kothe-ov „Jesu, dulcis memoria“. Poslednja kompozicija in nje izvršba non plus ultra. Memogredé naj pa omenim, da, ker so imeli pri tej maši tudi nekateri duhovniki opraviti, ne morem umeti, kako so mogli in festo Apostoli izbrati za graduale tekst mereč na poveličevanje presv. sakramenta. — Latinske besede so pevci izgovarjali lepo pravilno (ne na pr., kakor včasih slišimo, „tu zolus“, „eleizon“ ali „elajson“). — Vse, kar ima Gorica muzikalnega, bilo je tisti dan v cerkvi; samo za altarjem je bila poldruga klop izvedencev. Akoravno so ti ivedenci tu pa tam kako pomanjkljivost ali nepopolnost zapazili, sploh so vsi zazadoljni s tem, kar so slišali. Da niso bili vsi glasovi enako zastopani, je skor naravno; skrajni glasi — pravijo umetniki — dobri, srednji ne tako. Ali glasov ustvariti pevovodja ne more. Tudi slišim, da so bile nekatere laške prvaške moči izostale. Izprva so bili pevci še enmalo boječi, tedaj nedoločni; potem je šlo čedalje bolje in „konec dober — vse dobro“. Slednjič, da ni bilo orglanje prav pravo. To so opazke raznih izvedencev. Sicer pa vsakdo vé, kako težko je muzičnim veščakom ustreči in kako neusmiljena je včasih njihova kritika. Saj vidimo to zdaj v Beyreuthu. Kako se tam Wagnerjani in njihovi nasprotniki kavsajo in še več ko kavsajo!! — Mene veselí med drugim posebno to, da je tudi italijanskemu našemu občinstvu bila nemškega skladatelja maša — kot neteatralna — všeč; kajti Italijanov okus gledé na cerkvene skladbe je še bolj pokvarjen ko naših Slovencev. Vsak premišljujoč človek gotovo z mano vred obžaluje sedanji stan cerkvenega petja po slovenskih okrajinah. To je prava duševna in umetnijska povodenj, ki je, kar je nekaj desetletij, naše cerkve zalila in oskrunila. Največ so tega krivi cerkveno in muzično neomikani orglavci in njihov surovi okus, ki so ga tudi že mladini kmetovski vcepili. Krivi so pa pevske povodnji gotovo tudi duhovniki, bodi-si, da imajo tudi oni okus spriden, bodisi, da jim je za lepo, dostojno petje in orglanje premalo mar. S podučevanjem in opominjevanjem se marsikaj doseže; in, če vse nič ne zdá, raji tiho mašo, ko tako petje in lajsanje, ki božji hram oskrunuje. — Ljudí je bila prostorna cerkev na Travniku polna, mestnih in vnanjih (ker je bil somenj sv. Jerneja); zlasti veliko slovenskih omikancev je bilo, veliko duhovnikov s kmetov, pa tudi mestne gospôde neslovenske se ni manjkalo in tudi priprostega ljudstva je bilo obilno. V stranskem oratoriji so bili Njih eksc. naš knez-nadškof sè svojim gostom Tržaškim škofom mons. Dobrila-o (ki je bil tukaj po opravilih in je tisti dan zjutraj na Kostanjevici maševal). Posebna klop je bila razgrnjena za druge prvake, izmed katerih pa je prišel samo okrajna glavarstva voditelj, dvorni svetovavec g. baron Rechbach. — Jez sem hud sovražnik vsakošnih zgolj umetnijskih in umetniških produkcij v cerkvi, ker se je vselej bati, da ne bi se cerkev ž njimi oskrunila. Tem bolj me je veselilo videti, da so se ljudje v četrtek nenavadno spodobno obnašali — tudi taki, kateri po redkem v cerkev prihajajo. Zlasti pa gre v tem oziru vsa čast pevcem. Vsak „pevec“ ima namreč več ali manj gramov „pevske srboritosti“ v sebi in stane ga gotovo veliko zatajevanja samega sebe, če se premaga, da, ko je note odložil, ni mu brati na obrazu in da ne kaže z vsem svojim vedênjem nič tistega bahaškega „kdo smo mi“?! — Sv. mašo z veliko asistencijo, kakor o največih praznikih, je pel mestni župnik, častni kanonik mons. Iv. Kumar. Vse se je redno vršilo pri altarji in na koru; zadovoljnost „auf der ganzen Linie.“ — Te zadovoljnosti in skupnega vtisa nič ne kalijo naslednje opazke, ki niso le moje, temuč tudi mnogih druzih. Popraševali so mnogi — tudi duhovniki s kmetov —: „Kak namen ima ta maša?“ Odgovoriti jim ni bilo druzega, kot to, da ima „Slavec“ svojo cerkveno produkcijo, kakor jo je imel po zimi posvetno v gledišči. Hm! — so rekli — navadno je petje zarad maše, danes pa maša zarad pevcev! Laški Goričani pa so si vedeli laže pomagati; rekli so: „Slovenci obhajajo najnovejšo srbsko zmago“, in drugi spet: „Maša je za ranjcega Dolijaka Solkanskega“. (Povod tej misli je bil čudno sestavljeni program Goriške in Solkanske slovesnosti.) Tudi je bilo slišati, da je vse le slovenska demonstracija proti Lahom. Drugič. Čudno se je zdelo ljudém, zakaj je neutrudljivi regens chori, g. Hribar, ki je „v potu svojega obraza“ (zarad soparice) petje vodil, bil s hrbtom obrnjen proti altarju. (Vsi namreč ne vedó, kako majhen je prostor pred orglami). Spet drugi so se čudili temu, da je g. regens chori vzdigaval izsred pevcev tako po domače (belkasto) oblečen. Tretjič. Ti gospodje, ki so danes prav v cerkvenem duhu dobro peli, zakaj ne delajo tako tudi o drugih prilikah? Zakaj je domá po vaséh vse tako necerkveno? Zakaj se pri nas v mestu pri neki šolski maši 4. nedeljo v postu poje preidilična božična pesem Riharjeva: „Kaj se vam zdi, pastirčiki“ — „Ali ste kaj slišali?“ In zakaj veliko druzega, več ali manj neprimernega, v Walzer-ali pôlka-taktu? — Glavni nasledek, ki ga pričakujemo od letošnjega sv. Jerneja, mora biti ta, da se resno začne trebiti iz naših cerkvá necerkveno, posvetno, pohujšljivo petje in orglanje. Če „Slavec“ to dožene, — slava mu! H koncu še to. V naznanilih in vabilih zadevajočih slavnost preteklega četrtka smo zmeraj brali, da bode „Slavčeva“ maša v „jezuitski“ cerkvi. Lejte no, sem si mislil, ti gospodje se „Jezuitov“ nič ne bojé; to je lepo, da so butaro predsodkov odložili. Na impozantnem čelu jezuitovske cerkve na Travniku pa, na sredi, prav orglam nasproti, stojí sv. Ignacij držeč v povzdigneni roki knjigo, na kateri so zapisane besede „Ad majorem Dei gloriam“. To geslo je meni voščilo: Naj bi se bilo v četrtek vse opravilo — ad majorem **Dei** gloriam!

Iz Gorice 27. avg. — Brali ste znabiti v „Triester Zeitg.“ ali v druzih listih, kaj se je pred 8 dnevi zgodilo v našem Tržiču (Monfalcaone), kako so neko tujo gospó neki ondašnji mladenči posilili itd. Dva teh mladenčev iz premožnih hiš v Tržiči sta res tukaj v preiskovalnem zaporu. Gospá Emilija . . . . . (iz Ljubljane?), kakor se je neki sama legitimirala, bila je tukaj v Gorici pri babici P. 5 dni, pa v petek dopoldne je — ušla, potem ko je imela tisti dan prej umreti!! Naša okrožna sodnija jo z iskavnim listom zasleduje,

ker je omenjeno babico okradla. Govorilo se je, da je 27letna „gospa“ E. sopruga nekega gozdnega knez Windischgrätzovega uradnika iz Planine, ali, kakor se zdaj kaže, je skor vse, kar je gospá E. povedala, več ali manj sumljivo. Glavni dogodek 19. t. m. v Tržiču je resničen, okoliščine pa do sedaj ne še (za javnost) pojasnjene. Vsa reč je misteriozna, le toliko je gotovo, da korupcija je dandanašnji kolosalna. Radovedni smo, kak konec bode preiskava imela. — V tukajšnjem zavodu gluhonemov, ki je imel zadnji dan t. m. imeti javno konecletno preskušnjo, se je neka nalezljiva otroška bolezen tako razširila, da so po magistratnem povelji koj otroke razpustili. — Po enem mesecu suše smo imeli 24. t. m. zdaten dež z bliskanjem, grmenjem in viharjem. Gorkomer kaže namesti prejšnjih 22 samo 15 stopinj. Druge turšice v okolici je rešena znabiti ena tretjina; ajda in zelenina se kolikor toliko opomore. Strela je zadela na Placúti (tukajšnjem predmestji) v kopo slame, ki je vsa zgorela; v bližnjem Št. Petru je ubila troje goved in na Gradišči (vasi 2 uri od tod) je razdejala gosposko Tominčevo poslopje. — Nj. eksc. g. knezo-nadškof so posvetili danes v mašnike 10 bogoslovcev — diakonov. — Pretekli mesec je umrlo v našem mestu 42 oseb (20 možkih in 22 ženskih). — Novi trg za zelenino bo v kratkem dodelan.

Iz spodnje Idrije 23. avg. — Pravijo, da časnikarstvo je 6. velika moč na svetu, to se pravi, kar se očitno razklada, večkrat pomaga. Naj bi pomagalo tudi odpraviti trpinčenje živali v našem okraji. Celo to leto vozijo iz Žirov v spodnjo Idrijo na vozéh vkupstlačena in za noge zvezana teleta, da človeka, ko to vidi, srce bolí. Že 12. dne u. m. jih je c. k. Idrijski zdravnik gosp. Novak svaril, nič ni pomagalo. Tudi mene so hudo obrekovali, da pripustim živali tako voziti. Ko tedaj Žerovci le ubogati nočejo, oznanim to 9. dne t. m. sl. c. k. okrajnemu glavarstvu v Logatec, od katerega mi je čez 2 dni došel ukaz, naj tri nedelje poredoma dam v občini oklicati postavo proti trpinčenju živali, potem pa naj vsacega prestopnika te postave okrajnemu glavarstvu naznanim. To je hvale vreden ukaz, a na pravo adreso ni prišel, kajti to pismo bi bili gospodje okrajnega glavarstva imeli onemu županu poslati, kjer se tako surovo in neusmiljeno teleta nakladajo, pa ne, kjer jih izkladajo. Vendar sem vbogal, in 15. dne t. m. navedeni ukaz enkrat za trikrat dal oklicati. Ker je tisti dan sejm tukaj pri M. B. v spodnji Idriji bil, na katerega pride veliko tujih ljudí, vem, da so nekateri Žerovci oklic slišali; al mislili so menda: če je našemu županu prav, kaj je drugim za to mar? In so zopet danes pripeljali ravno tako trpinčenih telet dva voza iz Žirov! In podoba je po takem, da jih bodo še za naprej tako vozili, če okrajno glavarstvo tje ne pošlje ukaza, kamor gré, in žandarjev ne opomni, da pazijo na Žirovske telečje transporte.

Boštjan Leskovic, župan.

Iz dolnjega Zemona na Notranjskem 27. vel. srp. J. P. Šk. — Rad bi „Novicam“ kaj veselega poročal, a ne morem. Sená je na trdih tleh bilo obilo, na mlakah pa nič. Otave bo malo, suša jo je v rasti zadrževala, po mlakah pa voda posula. — Žito je prav slabo letos obrodilo. Turšica težko da bo dozorela, fižola bo jako malo, in sicer toliko premalo, kakor lani preveč. Grozdja tudi ne bo; to, kar ga je ostalo, je drobno in še vce trdo. Po pravici ljudje britko tožijo, s čim da se bodo preživili. Pa 25. 25. dne t. m. nam je vrh slabe letine še ploha s hudourniki silno škodo učinila. Dopoldne ob 10. uri se je taka ploha z hudim vetrom vlila, da je bilo groza; razdrla je ceste, njive odnesla, drevje pri vodah poruvala in odnesla. Žalosten prizor! Na Reki je neki bila tolika „vrtuna“, da je en brod celó na suho zagnalo, in da najbolje strehe so prepuščale, taka sila je bila! — Prej huda suša, da je bila zemlja razpokana, zdajci pa taki nagli zalivi. Bog pomagaj, kaj bo!

Iz Hrušovke pri Kamniku 20. avg. — Ne morem si kaj, da ne bi naznanil „Novicam“, da sem prav nevoljen bral ukaz c. k. okrajnega glavarstva,*) naj bi dal ubožni list neki zakonski gospej, ki je bila za čas svojega poroda v deželni bolnišnici. Naj take gospé same plačajo, ne pa dežela! Ko se fant ženi in pride k županu ter ga prosi za ženitvansko oglasnico, se obnaša, kakor da bi imel stotake v žepu ter bi bil kak premožen gospod. Ko pa pride njegove soproge čas poroda, pa hoče, da bi občinski ali deželni zaklad za-njo plačal! — Če bo tako, bo deželna blagajnica kmalu opešala ali pa v eno mer silnih stroškov ubozim kmetom nakladala!

Iz Ljubljane. — Neizmerno veselje je v srcu vseh prijateljev človeštva zaigralo v soboto tudi v Ljubljani, ko so iz Beligrada telegrami prinesli novico o velikanski zmagi Srbov pri Aleksincu, katero popišemo na drugem mestu. Navdušenost je bila tem veča, čem bolj so se poprej na strani turkofilov glasile piščali veselja, da je armada Srbska v bojih nesrečna. S sijajnimi pismenkami ostanejo boji okoli Aleksinca zapisani v zgodovino jugoslavensko, ker so slavno osvetili nekdanjo nesrečo Srbov na Kosovem polji. Ako Bog dá in sreča junaška, ni bila ta zmaga zadnja!

— (*Sklep deželnega zbora od 8. aprila t. l.*), da se za normalno-šolski zaklad leta 1877. pobira 18 odstotkov priklade na vse direktne davke, je zadobil 21. julija cesarjevo potrjenje.

— (*Pogorelcem v Logatcu*) na korist v soboto zvečer v čitalnični restavraciji napravljena zabava je po odbitih vseh stroških donesla 300 gold. Da bi ne bilo vreme tako silno neugodno, bilo bi dohodka še mnogo več, ker v prepolne sobane si mnogo ljudí ni upalo več. Zabava je bila jako živahna in podpisani odbor si šteje v dolžnost, gosp. pevcem, častiti vojaški kapeli in pa dariteljem 113 dobitkov prisrčno zahvalo javno izreči. Gosp. odbornik Drenik, glavni agent Peštanske zavarovalnice, je naprošen, da po dogovoru z gosp. župnikom med najubožnejše pogorelce razdelí denar.

Odbor čitalničin.

— (*Vinska razstava v Mariboru in pa nekateri vinorejci v Metliškem okraji.*) Odbor družbe kmetijske je od gospoda iz Novega mesta, ki po želji njegov in s podporo sl. deželnega odbora za Mariborsko razstavo pripravlja zbirko vseh trt, ki so Dolenjski zemlji lastne, s perjem, grozdjem in imeni vred, prejel pismo, da ima že vse zagotovljeno, le nekateri kmetje Metliškega okraja so naročniku njegovemu „prepovedali, da mu ne sme grozdja za razstavo poslati, češ, da bi se s tem veči davki naložili, če bi naše grozdje za dobro spoznali.“ — Mi si tega jako smešnega upora drugače misliti ne moremo, kakor tako, da je kak sovražnik domačega našega vinstva nahujskal ljudí, ki ne poznajo namena tacih razstav. Ker so kmetovalci vsake vrste tako obloženi z davki, da komaj dihajo, res ni čuda, da za vsacem grmom davkarja vidijo; zato ni težko, pri vsaki napravi ljudí strašiti z novim davkom. Hudobija pa je tako strašilo, kedar ni resnično! Razstave kmetijske nimajo nikjer namena, škodovati kmetovalcem, ki se udeležijo razstav, mar-

*) C. k. okrajna glavarstva nimajo nikakoršne pravice, županom ukazovati, da bi dajali ubožne liste. Ubožni listi spadajo v oblast samo županstvom in farnim zupnikom skupaj. In ona dva spolnujeta svojo dolžnost, ako le v resnici ubogim dasta ubožni list. Vred.

več jim le na dobiček biti, kajti kupci zvedó na teh razstavah, kje se in kdo kaj dobrega prideluje. Razstave take so podobne prav velikim sejmom, kamor zahaja ljudí iz mnozih dežel. Razen vin, ki jih bodo vinokupci pokušali, bodo pa tudi učenjaki vinorejstva ogledavali trte po lesu, perji in grozdji in preiskovali imena, ki jih ista plemena imajo v različnih deželah. Dolenjskemu in Vipavskemu vinu na čast in dobiček želi družba kmetijska Kranjska in deželni odbor Kranjski, da bi razpostavljeno vino in grozdje naše bilo za prav dobro spoznano, ker potem ne bode ne za krajcar več davka, bode pa več kupčije. Na družbo kmetijsko in deželni odbor se pač vsak domačin more zanašati, da jima je le korist dežele pri srcu, ne pa, da bi kmeta zapeljevala v veči davek. To nam Metličani vsi lahko verjamejo, pa tudi tisti kmetje, ki so gosp. Stazinskemu prepovedali, grozdja za razstavo nabirati.

— (*Hiralnica*) v Šentpeterskem predmestji je dodelana in 26. dne t. m. po gosp. knezoškofu bila blagoslovljena. Kmalu se tedaj dobrodejna hiša, usmiljenim sestram v skrb izročena, odpré hiralcem, to je, ubogim neozdravljivim bolnikom.

— (*Čem večkrat smo ogledavali Šubičevo podobo sv. Martina*) v reduti razpostavljeno, tem bolj se nam je dopadla. Cerkev v Šmartnem pod Šmarno goro se more res ponašati s to krasno sliko, katere vrednost strokovnjaki cenijo na več tisoč gold.

— (*Novo strelišče pod Rožnikom*) se je v nedeljo slovesno odprlo; stoletnega strelišča za gradom je tedaj zdaj konec.

— (*Pri c. kr. okrožni sodniji Novomeški*) je bila unidan obravnava iz letošnjega deželnega zbora znane dogodbe, zarad katere je bil grof Margheri tožen, da se je s svojimi hlapci uprl sodniškim uradnikom, ki so mu prišli zarad zaostalih davkov živino rubit. Grof Margheri je bil obsojen na 5 dni zapora ali pa 30 gld. glôbe, njegov hlapec pa na 3 dni zapora.

— (*Janez Mulej*), ki se je nedavno v Bledu surovo obnašal na poti, ko se je memo njegovega voza v kočiji peljal nadvojvoda Ludevik Viktor, je na 6 mesecev v zapor obsojen.

— (*O zadevah banke „Slovenije“*) so došla vredništvu od več straní vprašanja, na katera s tem-le na kratko odgovarjamo. Gosp. iz Č: §ª kupčijske postave od 17. dec. 1862., po katerem likvidacijski odbor zahteva doplačanje po 30 gold. na akcijo, „od besede do besede“ ne moremo povedati, ker ga ne najdemo v oni postavi, zato se tudi likvidacijski odbor sam sklicuje na celoto one postave, ko navaja §. 68 bankinih pravil. Gosp. J. K. v S: Isto tako na vprašanje: „ali je doplačilo upravičeno in ali bode na korist samo onim, ki doplačajo, drugim ne?“ ne vemo odgovora. To pa vemo, da odbor, v zadnjem občnem zboru izvoljen, ni našel v bankini blagajnici nobenega zaklada, da pa je dobil nalog dognati likvidacijo in da ima dolžnost poplačevati škode požarov itd. „Kjer pa nič ni, je tudi cesar pravico izgubil“ — pravi star pregovor. Likvidacijski odbor je tedaj v očitni zadregi, če ima poplačevati, pa nima nič gotovine in lastnin bankinih (hiš njenih in druzega več) ne more na vrat na nos prodati. To vse govorí za potrebo doplačanja. Al drugo važno vprašanje, do katerega ona majhna peščica delničarjev, ki jo je volja še doplačati, ima pravico, je pa to: ali zapadejo delnice vseh druzih delničarjev, ki v drugič ne doplačajo, isto tako umrtvenju (amortizaciji), kakor so zapadle delnice tistih, ki prvič niso doplačali? in ali bi morebiti tisti, ki v drugič doplačajo po 30 gold., morali, ko bi treba bilo, še tretjič doplačati po 30 ali več goldinarjev? Krivično bi tudi bilo, ako bi ti, ki so dvakrat vplačali, po dovršeni likvidaciji enako odmero povračila za delnice dobili, kakor uni, ki so le enkrat vplačali. To je stvar, ki potrebuje temeljitega prevdarka in jasne razložbe. Sicer pa slišimo, da je banko „Slavijo“ resna volja prevzeti kupčijo od banke „Slovenije“ in da še ta teden imata v ta namen priti dva zastopnika „Slavije“ iz Prage, ter da, če se kupčija na obe straní povoljno razvije, do srede meseca septembra utegne stvar prav dognana biti.

— (*V deželnem gledališči*) se bode te dni čarovni mojster Rapelski produciral s „copernijami“, o katerih pravi, da jih svet še ni videl.

— (*Poslano.*) Kdor se še na dopis „iz Vipavskega“ v 33. listu „Novic“ 1873. leta spominja, mora misliti, da dopis „iz Vrem“ v zadnjih „Novicah“ veljá moji malenkosti. 15. dne t. m. spravljen sem pa bil že v Šentpeterski kosarni v Ljubljani, toraj mi nikakor ni bilo mogoče okoli Vremske cerkve oni dan „jesiha prodajati“.

V Ljubljani 27. avgusta 1876.

Rihard Dolenec.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Pismo, ki so ga 28. dne t. m. zastopniki garantnih vlad v Beligradu izročili ministru Rističu zarad posredovanja o mirni spravi s Turki, je sestavil grof Andrassy. — Srbi so zopet se poprijeli ofenzive in Turke potisnili preko Topolnice. — Angležka vlada sili Turčijo, naj nemudoma sklene primirje in se spustí v dogovore o miru, Turki pa prehorescirajo Evropejsko konferencijo. — Na Ruskih železnicah so ustavljeni vsi vozovi z blagom, ker morajo na mejo voziti armado. Vsak dan se bolj zamotuje vojna štrena!

— Avstrijsko-ogerski dualizem čedalje bolj prihaja na cedilo. Leta 1867. so zviti nemec Beust, magjarski modrijan Deak in pa stara nemčurska garda Schmerlingova zlimali dualizem, ki ga zdaj, ko gré za novo pogodbo Avstrije z Ogersko, kolovodje nemški in magjarski zametujejo in „personalno unijo“ na pomoč kličejo. Prav zato, ker mu načrt nove pogodbe z Avstrijo ni po volji, je minister baron Simonyi, Magjar skozi in skozi, stopil iz ministerstva Tiszinega; njemu je še vse premalo to, kar so Magjari Avstriji z rok izvili; on hoče več, zato je njegov izstop očiten protest proti novi pogodbi.

— Veliki žitarski shod na Dunaji razglaša poročilo o letošnjih žitnih pridelkih v našem cesarstvu (v Avstriji in na Ogerskem), po katerem se je pšenice za 300.000 hektolitrov, rži pa za 1 milijon in 900.000 hektolitrov manj pridelalo kakor navadno, ječmena nasproti pa za 2 milijona in 300.000 hektolitrov in ovsa za 5 milijonov hektolitrov več. Celo cesarstvo bo tedaj imelo v tuje dežele na prodaj: 4 milijone hektolitrov pšenice, 5 milijonov ječmena, 7 do 8 milijonov ovsa; — skor nič pa ne bo imelo rži na tuje prodati. Pšenica in ječmen letos pridelana nista kaj lepa, lepša je rž, oves pa je izvrsten.

Iz Štajarskega. — „Slov. Gosp.“ s toplo besedo pozdravlja poslavljenje prečast. gosp. Antona Žuže, častnega kanonika in dekana v Laškem, z viteškim redom Franc-Jožefovim. Tudi mi, ki poznamo mnogoletno delovanje vrlega rodoljuba za blagor in čast domovini naši, čestitamo mu iz srca k temu odlikovanju ter mu kličemo: Živio mnogaja leta!

Iz gornje Avstrije. — V toplicah Gasteinskih je 25. dne t. m. celi dan snežilo; snega leží po čevelj na debelo po cestah.

Iz Moravskega. — 15. dne t. m. se je umrlemu slavnemu skladatelju gosp. Förchtgott-Tovačovskemu z veliko slovesnostjo odkril spominek v njegovem rojstnem mesticu Tovačovu. Hiše tega majhnega Hanaškega mestica okinčane so bile s slovanskimi zastavami in mnogo naroda bilo je pričujočega. Ko je zbrano množico pozdravil mestni župan gosp. Látal, je načelnik svečanostnega odbora gosp. Šramota v imenu akademičnega društva Dunajskega mestnemu zastopu izročil lično ploščo v pomnik mnogozasluženemu skladatelju slovanskih pesmi. Zvečer je bil koncert. Kakor pa nobene slovanske svečanosti ni brez ovér, tako je bilo tudi tù. C. k. okrajni glavar je prepovedal vzidanje ploščice spomenice v zid šolskega poslopja — in še le, ko je na pritožbo županovo c. k. deželni šolski svèt to dovolil, bila je drugi dan vzidana. Tako se Slovanom v Avstriji povsod zapreke stavijo tudi o prav nedolžnih početjih. Naj se nemčurija varuje, da ne pride „der zahlende Tag“, kajti pohlevna slovanska duša sicer vse pretrpí, pa nič ne pozabi.

Iz Galicije. — Volitve za deželni zbor so razpisane; kmečke občine volijo 24., mesta in kupčijska zbornica 26., veliki posestniki pa 31. oktobra.

Ogersko. — Kako slabo stojé finance prevzetnih Magjarov, kaže vladni denarni izkazek druzih kvatrov tega leta. Primanjkava prve polovice tega leta znaša 36 milijonov; vladni proračun za celo letošnje leto pa izkazuje primanjkave le 8 milijonov gold. Koliki razloček! Magjari so po takem ravno tako slabi računarji, kakor predrzni politikarji.

Hrvaško. Iz Zagreba. — Deželni zbor se je zopet začel 28. dne t. m. Se bode li po počitnicah kaj ogrel ze interes jugoslavenstva? Zadnji čas bi bil, da prestane Hrvatov presrčna ljubav do Magjarorszaga!

Iz Turškega bojišča. — Z velikansko radostjo poročamo danes o Srbih nekaj enacega, kakor smo v predzadnji številki pisali o Črnogorcih. Pod poveljstvom Črnajeva in z izdatno pomočjo Horvatoviča so popolnoma potolkli veliko Turško armado Ejub-paševo in zagnali po šestdnevnem hudem boji Turke nazaj do Katuna. Ko ne bi bili Srbi po tako dolgem in krvavem boji tako hudo vtrujeni, gotovo bi bili gnali Turke še dalje. Zmaga ta je velikanska. Črnajev je bil Turke prisilil k boju na planem, Horvatovič pa jih zgrabil ob levem krilu in tako izdatno pripomogel k zmagi. Telegrami poročajo, da je Turka mrtvega od 15 do 20.000, a to menda v vseh šestih dneh boja. Druga poročila se glasé, da je 25. dne t. m. bilo mrtvih na bojišči 6000 Turkov, kar je bolj verjetno. Turki so popustili ves šotor z vsem vojnim orodjem, plen Srbov je bil velikansk. Koliko ljudí so zgubili Srbi, to se še ne vé, le toliko je znano, da je padlo tudi 31 Ruskih častnikov, ki so vojake posebno navduševali. Tako je rešil Črnajev sijajno svojo čast in pokazal, da je previden in izurjen vojskovodja. Iz začetka se je bil umaknil Turkom, kateri so prej sem ter tje cincali, ker je vedel, da morajo priti do Aleksinca. Pripravljal je tedaj svojo vojno, v kateri je bilo veliko orožja ne vajenih novincev, za boj, spoznaval posamesne oddelke in primerjal, kje ali za kaj bi se ta ali oni dal posebno rabiti. Zato je potreboval nekoliko časa in pridobil si ga s tem, da se je umaknil Turku na varne kraje. Ko je bila vojna njegova za glavni but pripravljena in ko je Turek prišel v nastavljeno mu past, ga je prijel in sijajno pobil, kakor Črnogorski knez Muktara. — S tem, se ve da, še vojska ni pri kraji, marveč bijejo se dalje, ker so Srbi prijeli manjši oddelek Sajib paše, ki se je bil na levem bregu Morave v naglici vtaboril. Boj traja tedaj še dalje. Bog daj Srbom srečo!

Nemški „turški“ listi zdaj, ko vidijo Turke v taki nevarnosti, hité kvasiti o pomirji ali celó o miru. A za obojno je čas zdaj jako nepriličen. Srbi so — vsaj začasno — na konji, tedaj bi ne dovolili še pomirja pod neugodnimi pogoji; o ugodnih pa do zdaj še slišati ni bilo. Ruski časnik „Golos“ vrh tega pravi, da na mir Srbi ne bodo mislili prej, ko bo zadnji Turek iz Srbske zemlje pregnan; Srbi sami pa so tako navdušeni za boj, da ne mislijo na mir, dokler ni Turek do zadnjega potolčen. Če se bo tedaj Evropska diplomacija vmes vtaknila, utegne doživeti ravno tako fiasko, kakor z Andrassyevimi reformami, ako pogoji Srbom ne bodo ugodni. Vse, kar bi utegnila diplomacija zdaj doseči, bi bilo pomirje za par dni, ker so počitka potrebni ravno tako Srbi, kakor Turki, posebno zadnji, kajti glavni poveljnik Turške armade, Kerim-paša, je telegrafiral v Carigrad po naglo pomoč. — Toda v Carigradu je že zdaj malo vojakov in še ti so le tuji; le toliko jih je, kolikor jih je treba za javno varnost; kaj jim morejo tedaj od tod poslati! Vrh tega je tudi v Carigradu strah in trepet, vse se boji revolucije. Sedanji sultan — če je — je tako bolan, da še celó svojih znancev ne pozná več. Zato ga neki priganja veliki vezir, naj se odpové vladanju na ljubo svojemu bratu Abdul Hamidu, ker sicer se utegne vneti revolucija za sina Abdul-Azizevega. To pa po koranu ne gré prav, zato se bo najbrže v kratkem zgodila v Carigradu nenadoma zopet stolna prekucija, na katero Midhat-paša že pripravlja Evropske vlade. Iz tega se vidi, da Turčija rije v pogin od znotraj in od zunaj.

O Črnogorcih ni važnih novic. Le toliko je znano, da so Hercegovino do malega iztrebili Turka in da knez z glavno četo vdari lahko kamor koli. Pričakujejo le še ene armade, ki je neki iz Albanije na poti.

Pri Osojniku v Dalmaciji so Turške čete vnovič prestopile Avstrijsko mejo, odgnale Avstrijskim podložnikom veliko živine, streljale po kmetih, ki so svojo živino zahtevali nazaj, in celo po Avstrijskih žandarjih. Kaj je vkrenila Avstrijska vlada, oziroma Andrassy, za varnost Avstrijskih prebivalcev ob Turški meji, tega še ne vemo, kajti trije oddelki vojakov, ki so zdaj bili tje poslani, niso menda zadostno poroštvo za varnost Avstrijskih državljanov pred tako divjimi Turškimi četami. Ali grof Andrassy zato ne obdá mej z zadostnimi stražami, ker so mejani — Slovani?

Kako strašansko divjajo Turki neprenehoma, kamor koli pridejo, to priča med tisoč in tisoč dogodbami grozovita krvoločnost v Bosni 28. in 29. dne u. m. v vasi Unci, kjer so ropali, hiše požigali, ženstvo skrunili, dečke morili; med drugimi pa **tudi ženi, ki je bila v drugem stanu, trebuh prerezali, da so videli, ali je otrok možkega ali ženskega spola, in ko so našli dečka, so ga na kosce razrezali, v ogenj vrgli in tako pečene kosce psom vrgli!** Groza strese človeka, ki to le bere.

Listnica vredništva. Gosp. Gašp. Kr. . . . . v M.: Ker ne poznamo navedenih dveh knjig, nam ni mogoče kritike o njih natisniti. — Gosp. K. v. Tr.: Prejeli; drugi pot pride.

Žitna cena

v Ljubljani 26. avgusta 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 45. — banaška 9 fl. 85. — turšice 5 fl. 40. soršice 6 fl. 20. — rží 6 fl. 17. — ječmena 4 fl. 39. — prosa 4 fl. 39. — aide 5 fl. 53. — ovsa 3 fl. 80. — Krompir 3 fl. 40 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.**